

Colourbox

Vejledning i: Fastsættelse af samvær for familieplejeanbragte børn og unge

Indhold

Indledning	3
Københavns Kommunes organisering af arbejdet med familieplejeanbragte børn og unge	4
Samvær og anbringelse er en samarbejdsopgave	4
Relevant lovgivning vedrørende samvær	6
Hensynet til barnet eller den unge.....	6
Inddragelse af barnet	6
Høring af forældre.....	7
Hvis forældrene ikke taler dansk.....	7
Høring af anbringelsessted	7
Støttet samvær.....	8
Overvåget samvær	8
Afbrydelse af kontakten mellem barn og forældre	8
BFCK: Aftale eller afgørelse om samvær	10
Huskeliste ved beslutninger om samvær – for sagsbehandlere med myndighedskompetence.....	10
GODE RÅD – kvalificering af fastsættelse af samvær:	11
Formål med samvær og handleplan følges ad	11
Høring af børn ved samværsbeslutninger	11
At inddrage og beskytte børn på samme tid	12
Pejlemærker til inspiration ved fastsættelse af hyppighed af samvær	13
Samvær med søskende og øvrigt netværk	13
Samvær – hvorhenne?	13
Når samvær ikke bliver til noget – erstatningssamvær?	14
Støtte til forældre ved svære samvær	14
CfF: Hjælp plejeforældrene til at støtte barnet under samvær, samt til at samarbejde med forældrene	16
Bilag A. Spørgeguides og metoder til samtaler med børn om samvær	17
Spørgsmål du kan stille til barnet, når du ønsker at afdække hvilke personer der er vigtige for barnet at have samvær med:.....	17
Spørgsmål du kan stille til barnet, når du vil følge op på/evaluere en eksisterende samværsordning:.....	17
Signs of Safety - De 3 huse.....	18
Løsningsfokuserede samtaler	19
Bilag B. Faglige perspektiver og traditioner til inspiration ved samværsbeslutninger	20
Litteraturliste	22

Indledning

Denne vejledning handler om samvær mellem børn anbragt i familiepleje og deres biologiske forældre.

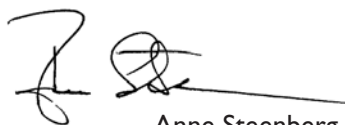
En væsentlig forudsætning for at en plejefamilieanbringelse kan blive en succes, er at samarbejdet mellem det anbragte barns forældre og plejeforældre fungerer tilfredsstillende. Beslutninger om anbragte børns samvær med deres forældre – hvor hyppigt, der skal være samvær, hvor samværet skal foregå, hvem der skal deltage og under hvilke rammer – er derfor et anliggende af stor betydning.

I begyndelsen af 2011 gennemgik familieplejeområdet i Københavns Kommune en omorganisering, hvis formål var at fremme en professionalisering af opgaveløsningen. Omorganiseringen har medført, at en del medarbejdere i både Børnefamiliecenter København (BFCK) og Center for Familiepleje (CfF) har fået nye arbejdsopgaver. På tværs af BFCK og CfF har der været et behov for en fælles forståelse af opgaverne, ligesom der er brug for en ensartet indsats af høj kvalitet i samtlige familieplejeanbringelser.

Kvalificerede beslutninger om samvær er derfor en samarbejdsopgave mellem forskellige parter: barnet eller den unge, biologiske forældre, plejeforældre, BFCK og CfF. Hvis anbringelsen skal have et positivt resultat for barnet eller den unge, forudsætter det et godt og tillidsfuldt samarbejde mellem alle parter.

Formålet med vejledningen er at give medarbejdere i Københavns Kommune redskaber til at træffe kvalificerede beslutninger om samvær, således at de samværsordninger, der sættes i værk er i overensstemmelse med lovgivningen og i praksis bliver til gavn og glæde for de anbragte børn og unge. Vi håber derfor, at denne vejledning vil opleves som et brugbart arbejdsredskab for sagsbehandlere i BFCK og familieplejekonsulenter i CfF.

Januar 2013

Anne Steenberg
Myndighedschef
Børnefamiliecenter København

Klaus Wilmann
Centerchef
Center for Familiepleje

Københavns Kommunes organisering af arbejdet med familieplejeanbragte børn og unge

---

I Københavns Kommune varetages det personrettede tilsyn pr. 1. januar 2011 af sagsbehandlere i børnefamilieenheden. Familieplejekonsulenter i CfF yder råd og vejledning til plejeforældre (BFCK er ansvarlig for råd og vejledning til netværksplejeforældre). Baggrunden for denne opdeling er et ønske om at adskille ansvar og arbejdsopgaver i relation til henholdsvis de anbragte børn og unge og kommunens plejefamilier. Herudover er formålet at styrke familieplejeområdet generelt og skabe et godt fundament for realisering af Socialforvaltningens mål om øget brug af familiepleje, samt at forbedre kommunens samarbejde med de plejefamilier, der har plejebørn fra Københavns Kommune. Denne organisering af familieplejeområdet medfører, at det er vigtigt med et tæt samarbejde mellem sagsbehandlere og familieplejekonsulenter.

Samvær og anbringelse er en samarbejdsopgave

En anbringelse er en samarbejdsopgave – mellem barnet, forældre, plejeforældre, BFCK og CfF. Forskning viser, at hvis anbringelsen skal få et positivt resultat for barnet forudsætter det et godt og tillidsfuldt samarbejde mellem alle parter. Da en børnesag følges af primært to medarbejdere, der er forankret to forskellige steder i kommunen, nemlig hhv. sagsbehandler (BFCK) og familieplejekonsulent (CfF), er det derfor hensigtsmæssigt, at begge parter drøfter beslutninger omkring barnet og plejefamilien med hinanden, herunder beslutninger om samvær.

Det er sagsbehandler, der har myndighedskompetencen. Dette betyder, at sagsbehandler er den der træffer afgørelse om samvær. Sagsbehandler afholder samtaler med barnet/den unge og fører det personrettede tilsyn med barnet i plejefamilien. Sagsbehandler kommunikerer derudover med forældrene til barnet og med samarbejdspartnere – herunder konsulenter fra CfF. Familieplejekonsulenten har eller får over tid en solid viden om det anbragte barn og om plejeforholdet, i kraft af, at denne gennemfører råd og vejledningsbesøg i plejefamilien. Her taler familieplejekonsulenten med plejeforældrene og ofte også med barnet. Den viden, familieplejekonsulenten har, kan sammen med sagsbehandlers viden bidrage til at højne kvaliteten i beslutningerne om samvær.

Den nye organisering af familieplejeområdet fordrer et tæt samarbejde mellem sagsbehandlere og familieplejekonsulenter, og der skal mindst én gang om året afholdes et besøg, hvor sagsbehandler fra børnefamilieenheden og familieplejekonsulent fra CfF sammen besøger plejebarnet og plejefamilien.

Nedenstående skema viser, hvilken rolle og juridisk status de forskellige involverede har, når det handler om samvær:

Barnet eller den unge	Biologiske forældre	Plejeforældre	Sagsbehandler i BFCK	Familieplejekonsulent i CfF
Skal høres forud for afgørelser om samvær og er klageberettiget fra det fyldte 12. år, jf. servicelovens § 167, stk. 6.	Forældremyndighedsindehaver er part i sagen og skal høres forud for, afgørelser om samvær jf. forvaltningslovens § 19. Forældre, der ikke har del i forældremyndigheden er klageberettigede i forhold til afgørelser, der angår vedkommende, jf. servicelovens § 167, stk. 2.	Er ikke part i sagen, men skal høres forud for afgørelser om samvær jf. servicelovens § 69, stk. 5.	Har myndighedskompetencen, hvilket betyder, at det er sagsbehandler der træffer afgørelse om samvær jf. servicelovens § 71.	Er en vigtig samarbejdspartner for sagsbehandler, og skal inddrages i forbindelse med afgørelser om samvær.

Handlingsanvisninger til sikring af samarbejde:

Når der er truffet afgørelse om, at et barn skal anbringes i familiepleje skal sagsbehandler inden anbringelsen træder i kraft sikre sig, at der er lavet en aftale om samvær mellem barnet, forældre, øvrigt netværk. Familieplejekonsulenten skal kende til denne aftale, så barnet bliver matchet med en kompetent plejefamilie, der kan understøtte den aftale om samvær, der er blevet lavet.

Inden 'matchbesøg' (besøg hos en mulig plejefamilie til et konkret barn) i en potentiel plejefamilie drøfter sagsbehandler følgende med familieplejekonsulenten:

- Hvad er formål og tidsperspektiv for anbringelsen?
- Hvad er formålet med samværet?
- Hvad er barnets situation, behov og ønsker ift. samvær?
- Hvilke behov og ønsker har forældrene ift. samvær?
- Hvem skal barnet have samvær med?
- Er der vurderinger af barnet fra eksperter såsom familieambulatorium, psykologer osv., som kan være med til at kvalificere beslutninger om samvær?

Ved påtænkte ændringer af samvær skal sagsbehandler drøfte ændringerne med familieplejekonsulenten.

Relevant lovgivning vedrørende samvær

Nærværende afsnit baserer sig på den lovgivning, der fulgte med Barnets Reform 1. januar 2011. Alle servicelovens bestemmelser om samvær kan findes i servicelovens § 71 stk. 1-7.

Hensynet til barnet eller den unge

§ 71. "Barnet eller den unge har ret til samvær og kontakt med forældre og netværk under anbringelsen uden for hjemmet. Kommunalbestyrelsen skal under hensyntagen til barnets eller den unges bedste sørge for, at forbindelsen mellem barnet eller den unge og forældrene og netværket holdes ved lige. Ved tilrettelæggelse af samværet, skal der lægges vægt på, at barnet eller den unge også på længere sigt har mulighed for at skabe og bevare nære relationer, herunder til forældre, søskende, bedsteforældre, øvrige familiemedlemmer og venner m.v." (Lovbekendtgørelse nr.810 af 19/07/2012 af lov om social service)

I vejledningen om særlig støtte til børn og unge og deres familier fremgår det at:

"Ved afgørelsen lægges særligt vægt på barnets eller den unges bedste og formålet med anbringelsen. Udgangspunktet for forvaltningens afgørelse om samvær skal være, at barnet eller den unge som hovedregel har brug for at bibeholde kontakten til de biologiske forældre" (Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier, 2011, pkt.546).

Det fremgår endvidere at:

"I afgørelser om barnets eller den unges samvær med forældre og netværk under en anbringelse uden for hjemmet, skal hensynet til barnets eller den unges opfattelse og behov tillægges mere vægt end forældrenes ønske om samvær og kontakt" (Ibid., pkt. 257).

Det fremgår ligeledes at:

"Hvis der er konflikt mellem forældrenes interesser og hensynet til barnets bedste, skal der lægges afgørende vægt på, at støtten ydes ud fra barnets eller den unges bedste. Hensynet til, hvad der er bedst for barnet eller den unge, vejer altså tungest" (Ibid., pkt.13).

Det lyder videre at:

"Selvom § 71 tillægger hensynet til barnet eller den unge større vægt end hensynet til forældrene, er det fortsat kommunalbestyrelsen, der efter en konkret vurdering træffer afgørelse om samværet, herunder om samværets omfang. Det bør fremgå af afgørelsen, hvis og hvorfor barnets eller den unges holdning ikke følges" (Ibid., pkt. 546).

Inddragelse af barnet

Ifølge eksisterende lovgivning har myndighederne en forpligtelse til at tale med barnet inden der træffes afgørelse om samvær og/eller i forbindelse med at der skal foretages ændringer af et eksisterende samvær.

§ 48. "Forinden kommunalbestyrelsen træffer afgørelse efter §§ 51, 52, 56, 57a, 58, 62 og 63, § 65, stk. 2 og 4, og §§ 68-71 og 75, skal der finde en samtale sted med barnet eller den unge herom." (Lovbekendtgørelse nr.810 af 19/07/2012 af lov om social service)

Af § 48 stk. 2 fremgår det, at samtalen med barnet kan udelades ud fra hensynet til barnets alder og modenhed eller hvis sagens karakter taler imod det. Af vejledningen til serviceloven står der om udeladelse, at:

”Dette kan fx være tilfældet, hvis en samtale vil stille barnet i en urimelig presset situation. I disse sager skal der foretages en konkret vurdering af, om hensynet til barnet eller den unge i afgørende grad taler imod, at barnet eller den unge høres eller inddrages” (Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier, Socialministeriet 2011, pkt. 258).

Ifølge § 167 stk. 1, nr. 6 er barnet klageberettiget fra det fyldte 12. år.

Høring af forældre

Forældremyndighedsindehaveren er part i sagen. Ifølge forvaltningslovens § 19 skal sagsbehandler, hvis denne er i besiddelse af oplysninger, som har betydning for afgørelsen om samvær, og forældrene ikke er bekendt med disse, gøre forældrene bekendt med disse, inden en endelig afgørelse om samvær træffes.

(Lovbekendtgørelse nr. 988 af 09/10/2012 af forvaltningsloven).

De forældre, der ikke har del i forældremyndigheden, er klageberettigede i forhold til afgørelser, der angår vedkommende, jf. § 167, stk. 2.

Hvis forældrene ikke taler dansk

Kommunen har ifølge forvaltningsloven § 7, stk. 1 ”pligt til at kunne forstå en borgers henvendelse og til at sørge for, at borgeren kan forstå de tilbud, der stilles til rådighed”. Dette indebærer, at kommunen om nødvendigt må stille tolke- og oversættelsesbistand til rådighed (Ibid.).

Taler forældrene ikke dansk, kan der desuden være behov for at støtte op om det anbragte barns kontakt og kommunikation med forældrene under anbringelsen. Det fremgår af vejledningen til serviceloven at:

”Der kan desuden være behov for særlige tiltag, hvis forældrene ikke taler dansk. Det er således centralt, at forældrene og barnet eller den unge ikke med tiden mister evnen til at kunne kommunikere nuanceret på grund af sproglige problemer. I sådanne tilfælde kan der sættes ind både i forhold til at sikre, at barnet eller den unge vedligeholder sit modersmål og i forhold til at sikre forældrene bedre danskundskaber (Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier, Socialministeriet 2011, pkt. 546).

Høring af anbringelsessted

Et anbringelsessted er ikke part i sagen, men skal høres forud for afgørelser om samvær, jf. § 69, stk. 5.

Kommunen er ikke forpligtet til at følge anbringelsesstedets udtalelse, men den skal indgå i grundlaget for og tillægges passende vægt i afgørelsen. Udtalelsen indgår derved også som materiale i eventuelle klagesager. En anmodning efter § 69, stk. 5 giver ikke anbringelsesstedet pligt til at udtale sig. Der er ingen formkrav for selve høringen. Høringen kan således have karakter af en skriftlig udtalelse, et møde eller en udtalelse per telefon. Det følger af almindelige forvaltningsretlige principper, at den kommunale forvaltning har notatpligt. (Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier, Socialministeriet 2011, pkt. 544).

Støttet samvær

I de tilfælde hvor forældrene har behov for råd, hjælp og vejledning under samværet kan der træffes afgørelse om, at samværet skal støttes ved, at der er en tredje person tilstede, jf. § 71, stk. 2.

Støttet samvær gives primært for at yde råd, hjælp og vejledning til forældrene under samværet. Afgørelse om støttet samvær kan også gives for at sikre, at eventuelle aftaler for samværet bliver overholdt. Støttepersonen kan være en professionel støtteperson, en bisidder, en ven, et familiemedlem eller lignende.

Afgørelse om støttet samvær kræver samtykke fra forældrene og den unge over 15 år, og omfang eller afslag på støttet samvær kan indbringes for de sociale nævn. (Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier, Socialministeriet 2011, pkt. 478)

Overvåget samvær

I de tilfælde, hvor der er bekymring for barnets eller den unges sikkerhed under samværet, eller fordi barnet eller den unge har det meget svært under samværet, kan der træffes afgørelse om overvåget samvær, jf. § 71 stk. 3. Overvåget samvær betyder, at samværet kun må foregå under tilstedeværelse af en repræsentant fra kommunen. Afgørelse om overvåget samvær skal træffes af børn og unge-udvalget.

Såfremt forældrene taler et andet sprog end dansk skal kommunen overveje at finde en overvåger, der taler forældrenes sprog, så det sikres at formålet med overvågningen bibeholdes (Ibid., pkt. 484).

Afbrydelse af kontakten mellem barn og forældre

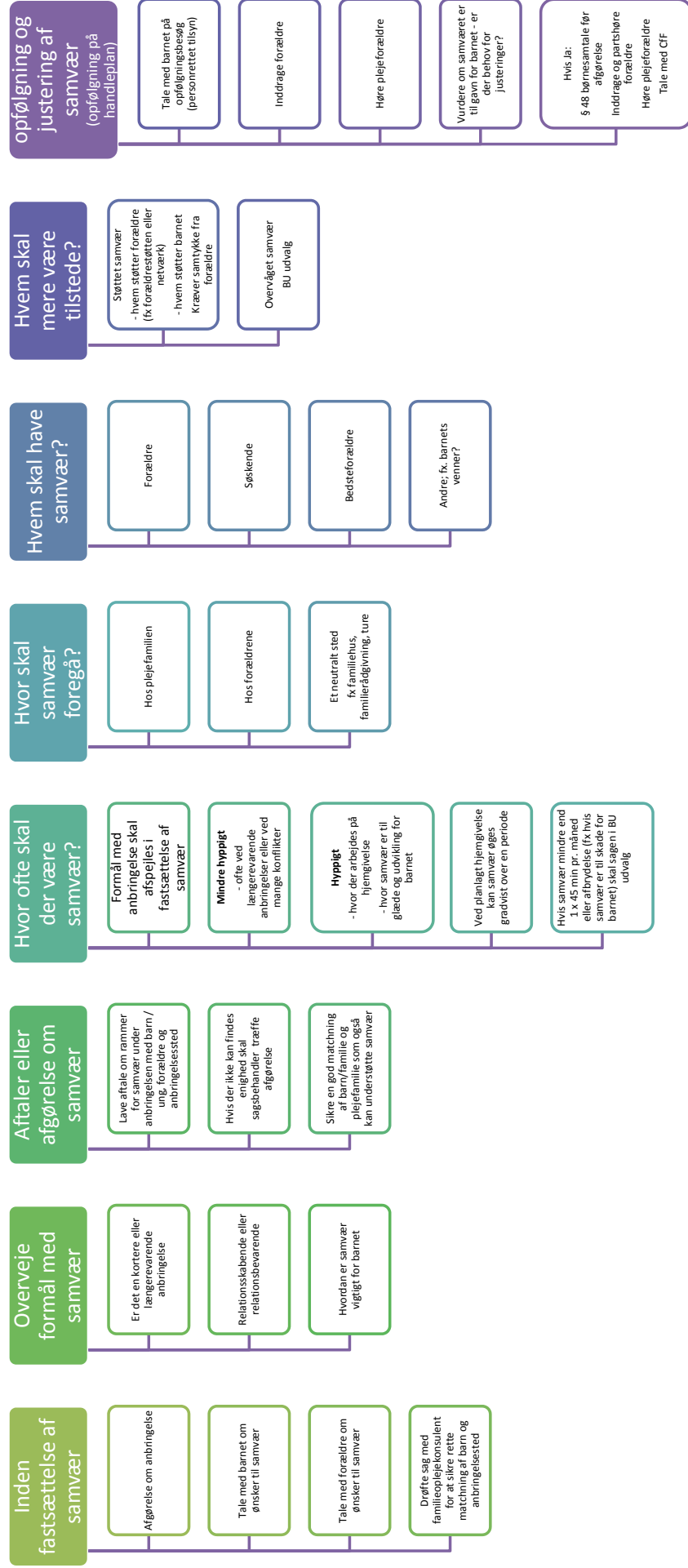
Afbrydelse af kontakt mellem barnet og dets forældre er et anliggende for børn og ungeudvalget jævnfør § 71, stk. 2:

”§ 71 stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal om fornødent træffe afgørelse om omfanget og udøvelsen af samværet og kontakten og kan fastsætte nærmere vilkår for samværet og kontakten. Ved afgørelsen lægges særlig vægt på hensynet til barnet eller den unge og formålet med anbringelsen. Der kan ikke efter 1. pkt. træffes afgørelser, som medfører, at samvær og kontakt kun må finde sted mindre end en gang om måneden. En sådan afgørelse sidestilles med en afbrydelse af forbindelsen og skal træffes af børn og unge-udvalget efter stk. 3.”
(Lovbekendtgørelse nr.810 af 19/07/2012 af lov om social service)

Af servicelovens § 71 stk. 2 og af vejledningens punkt 553 fremgår det således, at kommunen har adgang til at fastsætte omfanget af samvær indtil en minimumsgrænse på én gang om måneden af 45 minutters varighed. Såfremt kommunen mener, at samværet bør begrænses yderligere, skal sagen indstilles til Børn og ungeudvalget, der kan tage sagen op efter stk. 3. Vejledningen henviser til en række principafgørelser fra Ankestyrelsen i begrundelsen for hvilke momenter (ikke udtømmende), der kan begrunde afbrydelse af samvær eller brev-, mail- eller telefonkontakt: *At barnet eller den unge har brug for at blive beskyttet mod negativ kontakt fra forælderen, at forælderen mangler evnen til at leve sig ind i barnet eller den unges behov, at samvær med forælderen gør barnet eller den unge utryg.*

I sager der skal for Børne-og ungeudvalget har forældrene ret til advokatbistand jf. § 72. Dette gælder også forældre uden del i forældremyndigheden, hvis afgørelsen vedrører dem

BFCK: Aftale eller afgørelse om samvær

Huskeliste ved beslutninger om samvær – for sagsbehandlere med myndighedskompetence

Før barnet flytter ind hos plejefamilien – aftale eller afgørelse om samvær:

- Sagsbehandler skal sikre sig, at der er lavet en aftale for samvær mellem barn/ung, forældre, øvrigt netværk og anbringelsessted. Der er tale om både forældre med og uden del i forældremyndigheden. Hvis der ikke kan opnås enighed, skal sagsbehandler træffe afgørelse om samværet – husk at både forældre med og uden forældremyndighed samt barn/ung skal høres.
- Når sagsbehandler træffer afgørelse om samvær, skal der tages stilling til omfanget af samvær, samværssted, hvem der skal være til stede og behovet for støtte eller overvågning af samværet. En afgørelse om samvær kan også indeholde betingelser om, at forældrene eksempelvis ikke er påvirket af alkohol eller stoffer i forbindelse med samværet.
- Ved afgørelsen skal der lægges vægt på hensynet til barnet eller den unge og formålet med anbringelsen.
- Sagsbehandler skal overveje hvilken støtte der kan gives forældrene, i tilfælde af, at deres ønsker ikke indfries til fulde eller/og når samværet er meget svært for dem at overholde eller indgå i.

Husk at:

- afgørelse om støttet samvær kræver samtykke fra forældrene.
- afgørelse om overvåget samvær skal træffes af børn og unge-udvalget.

Mens barnet er anbragt – opfølgning på handleplan og aftale/afgørelse om samvær:

- Sagsbehandler følger op på aftalen eller afgørelsen om samvær i forbindelse med den lovpligtige opfølgning på handleplanen.
- Ved ændring af samvær skal barnet høres om den påtænkte ændring.
- Plejefamilien skal også høres forud for afgørelsen. Kommunen er ikke forpligtet til at følge plejefamiliens udtalelse, men den skal indgå i grundlaget for og tillægges passende vægt i afgørelsen.
- Sagsbehandler har pligt til at notere eventuelle mundtlige udtalelser fra plejefamilien i sagen, og det følger af almindelige forvaltningsretlige principper, at sagsbehandler har notatpligt.

GODE RÅD – kvalificering af fastsættelse af samvær:

Formål med samvær og handleplan følges ad

I forbindelse med en anbringelse udenfor hjemmet er det vigtigt at både barn og forældre bliver orienteret om og forstår årsagen til anbringelsen. Forældrene skal endvidere orienteres om hvad der skal til for at børnene kan blive hjemgivet. Forældrene har også ret til at få at vide, at der er risiko for at hjemgivelse af barnet ikke bliver en mulighed, såfremt barnet over år etablerer nær tilknytning til plejefamilien og det derfor vil være bedst for barnet at blive der.

Vejledningen til serviceloven peger på, at beslutninger om samvær, udover at skulle varetage barnets bedste, også skal relateres til formålet med anbringelsen (Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier, Socialministeriet 2011, pkt. 546). Der opfordres derfor til at sagsbehandleren i sin skriftlige begrundelse også tager stilling til formålet med samværet og *formålet* med anbringelsen, samt forventet varighed af anbringelsen. Hvis formålet med anbringelsen og samværet bliver klargjort for det enkelte barn, og dets forældre, vil det skabe mindre usikkerhed i anbringelsen. Endvidere bør plejefamilien også være oplyst om handleplanens formål og mål, så der kan arbejdes for og støttes op om aftaler og afgørelser, herunder også om samvær.

Overvejelser om samvær ved udarbejdelse af handleplan:

- Hvad er formålet med anbringelsen?
- Er anbringelsen langvarig eller kortvarig?
- Skal der iværksættes et hyppigt eller et mindre hyppigt samvær? Eller en helt tredje form?
- Hvem skal barnet have samvær med (forældre, andre familiemedlemmer og netværk)?
- Sagsbehandler skal diskutere sine overvejelser med familieplejekonsulenten i CfF inden barnet anbringes.

Høring af børn ved samværsbeslutninger

I forbindelse med at handleplanen/processkemaet udarbejdes ved anbringelsens etablering, skal der ifølge Servicelovens § 48 finde en samtale sted med barnet omkring dets behov og ønsker til samvær. Denne samtale skal som udgangspunkt finde sted med barnet alene.

Der kan være dilemmaer forbundet med at høre og inddrage børn i beslutninger om samvær. Nogle anbragte børn lider, ligesom nogle skilsmissebørn, under loyalitetskonflikter mellem deres forældre og plejeforældre.

Nogle børn fortæller også om gensidig jalousi mellem forældre og plejeforældre, der igen fører til loyalitetskonflikter og skyldfølelser hos børnene, hvis de oplever at skulle tage stilling til, hvem de helst vil være hos. Høring af børn kan også føre til at barnet kommer yderligere i klemme og måske stilles til regnskab for en forælder eller plejeforælder, der føler sig afvist.

Hvis man tøver med at høre børn, med udgangspunkt i bekymringer for om barnet kommer under yderligere pres, kan det føre til, at børnene slet ikke bliver hørt og derfor ikke føler sig medinddraget. Derudover kan der være risiko for, at der træffes beslutninger, som kan være modstridende med barnets ønsker og behov.

Hvis en forælder ønsker mere samvær og måske hjemgivelse af barnet, sker det at forælderen inddrager barnet i sine overvejelser og ønsker og forsøger at påvirke barnet til selv at give udtryk for et ønske om mere samvær. Omvendt kan plejeforældre, der evt. har modvilje overfor forældrene, også påvirke barnet til at give udtryk for et ønske om mindre samvær med forældrene. Somme tider er dette en bevidst strategi som forældre/plejeforældre anvender, men ofte sker det ubevidst, hvor barnet selv afkoder, hvad parterne gerne vil have. På den vis kan barnet blive offer for forskellige ønsker i omgivelserne. For de medarbejdere, der skal træffe beslutninger, kan der være tale om meget vanskelige vurderinger:

”Det svære her i denne sag er jo også at finde ud af, hvad barnet ønsker. Da jeg havde børnesamtale med denne her pige sagde hun, at hun gerne ville hjem. Men så ringer opholdsstedet og fortæller mig, at hun har sagt, at hun ikke vil hjem. Så hvad er rigtigt og hvad er forkert og hvordan kan man forstå barnet?” (Klyvø 2011:124).

Handlingsanvisninger ved høring af børn:

- Sagsbehandler skal afholde samtale med barnet, jf. § 48 i forbindelse med anbringelsens etablering og tale med barnet ved efterfølgende opfølgninger.
- Sagsbehandler skal henvende sig til plejefamilien og barnet pr. tlf. eller brev og meddele at denne kommer på besøg for at afholde samtale med barnet.
- Samtalen skal foregå et sted hvor barnet føler sig trygt, eksempelvis i plejefamiliens hjem på barnets værelse.
- I udgangspunktet skal der tales alene med barnet. Hvis ikke det kan lade sig gøre at tale med barnet alene skal barnets perspektiv dækkes ind via oplysninger fra forældre, plejeforældre, skolen, fritidshjem o.lign.
- For at opnå den bedst mulige forståelse af barnets situation bør der tales med barnet og alle 'parter' rundt om barnet.

At inddrage og beskytte børn på samme tid

Med udgangspunkt i Servicelovens overordnede fokus på at sikre barnets bedste i alle anbringelser, må hensynet til barnets bedste være af afgørende betydning i journaliseringen. Husk derfor at tale med barnet om, hvad der bliver skrevet i dets journal, – således at barnet ikke oplever at komme yderligere i klemme.

Handlingsanvisninger til beskyttelse af barnet ved samtalen:

- Sæt dig grundigt ind i 'sagsakterne' før du ankommer til plejefamilien. Hvilke særlige udfordringer og styrker har barnet? Trives barnet tilsyneladende eller er barnet evt. i klemme mellem forældre og plejeforældre?
  - Gør dig tanker om barnets modenhed og situation før du påbegynder samtalen og overvej hvilke redskaber du vil bruge.
  - Overvej hvad du kan gøre for at skabe tillid i selve samtalsituationen med barnet.
  - Når du journaliserer efter samtalen, er hensynet til barnets bedste en vigtig rettesnor. Kommer barnet med oplysninger eller ønsker til samvær, der kan 'blive brugt imod det' efterfølgende enten af forældre eller plejeforældre, så husk at have åbenhed om, hvad du skriver i journalen og tænk på, at det skal kunne læses af alle der har ret til det.
-

Pejlemærker til inspiration ved fastsættelse af hyppighed af samvær

Det *hyppige samvær* kan sættes i værk når det vurderes, at tidsperspektivet for anbringelsen er af kortere varighed og når det fremstår som sandsynligt at barnet skal hjemgives indenfor en overskuelig periode. Dette samvær har til formål at udbygge kontakten og tilknytningen mellem barn og forældre (med inspiration fra Bunkholdt 2004).

Hyppigt samvær kan også iværksættes i tilfælde, hvor formålet med anbringelsen ikke er hjemgivelse og aldrig bliver det, og hvor det anbragte barn alligevel kan profitere af at udvikle relationen til biologiske forældre. Dette vil kun være i tilfælde hvor barnet selv ønsker det og må aldrig ske imod barnets vilje eller behov.

Det *mindre hyppige samvær* kan iværksættes ved anbringelser der forventes at vare barndommen ud, eller langvarige anbringelser, hvor hjemgivelse sandsynligvis ikke bliver en mulighed. Dette samvær kan suppleres med samtaler med barnet omkring forældrene (uden forældrenes deltagelse) og fungere som "realitetskorrigerende samtaler," der bidrager til at binde fortid, nutid og fremtid sammen i barnets bevidsthed (Ibid.).

Sagsbehandler skal være opmærksom på, at relationer er foranderlige og at barnets behov kan ændre sig over tid. Det, der fremstår som den rigtige samværsbeslutning i dag, er måske ikke længere rigtig for barnet om tre måneder eller to år. Samvær er derfor et punkt i handleplanen der løbende skal tages op, vurderes og evalueres.

Samvær med søskende og øvrigt netværk

Hvis barnet ønsker og vurderes at kunne have glæde af samvær med søskende, bedsteforældre, andre familiedlemmer eller personer i barnets netværk, skal sagsbehandleren arbejde på at få etableret et sådant samvær med udgangspunkt i barnets bedste. At understøtte barnets kontakt med øvrig familie og netværk kan være med til at styrke det anbragte barns relationer og netværk, så det ikke bliver ensomt og fattigt på relationer til andre og vigtige livsvidner. Samvær med øvrig familie og netværk kan derudover være til glæde for barnet, men må naturligvis ikke ske mod barnet vilje. Undersøgelser har vist, at mange anbragte børn og unge ønsker mere samvær med de søskende, de ikke er anbragt sammen med (SFI, 2008, Larsen, Klyvø og Frederiksen, 2012). For mange børn og unge er denne relation måske den eneste livslange relation, de får.

Samvær – hvorhenne?

Ofte fastsættes samvær med forældrene i plejefamiliens hjem. I tilfælde hvor kommunikationen mellem forældre og plejeforældre er god og hvor forældrene er 'enige i' eller bakker op om anbringelsen, kan det være hensigtsmæssigt med samvær i plejefamiliens hjem. Det er imidlertid ikke altid den rette løsning for alle parter. Dels er det vigtigt, at det anbragte barn kan føle sig trygt i plejefamiliens hjem. Hvis forældrene dukker op berusede/påvirkede eller agerer grænseoverskridende, kan det være kilde til usikkerhed for barnet, der pludselig kan føle sig 'truet' i dets ellers trygge hverdag. Derudover kan forældrenes opførsel/ageren presse plejeforældrene ud i en situation, hvor de bliver 'vagthunde' og kontrollanter. Rollen som 'vagthund' kan være meget belastende for forholdet og kommunikationen mellem forældre og plejeforældre, med den konsekvens at barnet kommer i klemme mellem parterne.

Hvis det vurderes, at samvær i plejefamiliens hjem er til mere skade end gavn for barnet eller for forældrene, kan samværet foregå andre steder, f.eks. i et samværslokale et neutralt sted. En anden mulighed er, at samværet bliver præget af aktiviteter og foregår forskellige steder fra gang til gang (Zoo, bytur, cafébesøg, gåtur i parken, fodring af ænder, madlavning osv.). Dette kan især være hensigtsmæssigt med yngre børn. Ved at gøre samværet præget af en aktivitet, får det et indhold, der giver mening for både barn og forældre. Disse samvær kan ledsages af en støtteperson eller overvåger, der bistår med transport til og fra aktiviteten, samt støtter/kontrollerer forælderen under samværet, så forælderen møder barnet på en måde der lever op til barnets behov.

Sidst men ikke mindst bør det også overvejes, om barnet kan være på samvær hjemme hos forældrene eller hos andre i netværket, f.eks. hos bedsteforældre. Det afhænger naturligvis af den konkrete sag, hvad der giver bedst mening - er barnet lige blevet anbragt, skal barnet snart hjemgives osv.

Handlingsanvisninger:

- Vær opmærksom på at samværet tilrettelægges på en måde, så barnet ikke kommer i klemme mellem forældre og plejeforældre.
- Overvej hvor det vil være mest hensigtsmæssigt for alle parter, at samværet afholdes - hos forældrene, hos plejeforældrene eller et neutralt sted?
- Overvej hvilke tilbud Københavns Kommune råder over før eksterne parter kontaktes, hvis samværet skal foregå et andet sted/ neutralt sted. Her anbefales det at benytte bydelenes familiebehandlingssteder og servicebutikker, der råder over møblerede lejligheder og lokaler.

Når samvær ikke bliver til noget – erstatningssamvær?

I de tilfælde hvor samværet aflyses, da barnet er sygt eller forældrene udebliver, kan der tildeles erstatningssamvær. Om der skal tildeles erstatningssamvær bør vurderes fra situation til situation. Nogle forældre er kendetegnede ved at udeblive fra samvær gang på gang. Medarbejdere er ikke forpligtede til at tildele erstatningssamvær og skal være opmærksomme på, om et erstatningssamvær vil gribe forstyrrende ind i barnets dagligdag. De fleste plejebørn er meget vel klar over, hvornår det fastlagte tilbagevendende samvær finder sted, og de bliver meget sårede, skuffede og frustrerede, når forældrene ikke møder som aftalt.

Støtte til forældre ved svære samvær

Forældrene skal orienteres om at det er barnets bedste, samt formålet med anbringelsen, der er de primære omdrejningspunkter for beslutninger om samvær. Dette kan i nogle tilfælde betyde, at der vil være et hyppigt samvær, i nogle tilfælde et mindre hyppigt samvær og i enkelte tilfælde slet intet samvær. Forældrene skal høres og deres ønsker og behov skal tillægges betydning, men det er barnets bedste der skal være afgørende og styrende for beslutningerne.

Når samvær er svært eller når der f.eks. træffes en afgørelse om samvær, der ikke modsvarer forældrens ønsker til fulde er det relevant at tilbyde forælderen støtte. Støtten kan ske gennem løbende samtaler med forælderen afholdt af sagsbehandleren, hvor forælderen får tid og plads til at fortælle om sine behov og sorger og/

eller ved tilbud om psykologhjælp. Forvaltningen skal støtte forælderen i hvordan denne kan spille en positiv rolle for barnet under anbringelsen og med hvordan denne kan være positivt til stede under samvær. Forældre kan også tilbydes at indgå i forældregrupper, hvor de kan sparre med 'ligesindede'. I Københavns kommune findes et tilbud til forældre hvis børn er anbragt, der hedder ForældreStøtten. I ForældreStøtten kan forældre møde andre ligesindede forældre til anbragte børn, de kan deltage i forældregrupper samt få en fast støtteperson, der kan deltage ved møder og som kan støtte forælderen under hele anbringelsen. Ved at benytte en støtteperson og ved at deltage i forældregrupper kan anbringelsesforløbet blive mindre smertefuldt for forælderen.

Kontakt:

ForældreStøtten
Klerkegade 19, st. tv,
1308 København K

Telefon 70 26 24 70,
foraldrestoetten@sof.kk.dk

Handlingsanvisninger vedrørende støtte til forældre:

- Tal med forælderen om dennes ønsker og behov til samvær.
  - Orienter forælderen om at samværet skal tilrettelægges ud fra barnets bedste og at dette i nogle tilfælde kan betyde, at forælderen ønsker og behov ikke indfries til fulde.
  - Tal med forælderen om, hvordan denne kan støtte op om anbringelsen og hvordan denne kan spille en positiv rolle overfor barnet ved samvær.
  - Giv forælderen plads til at tale om sine sorger, når samværet ikke bliver helt som hun/han havde ønsket sig det.
  - Husk at forælderen skal tildeles en støtteperson allerede ved anbringelsens etablering.
  - Opfordr forælderen til at kontakte 'Foraldrestøtten'.
-

CfF: Hjælp plejeforældrene til at støtte barnet under samvær, samt til at samarbejde med forældrene

---

For at undgå at barnet kommer i klemme mellem forældre og plejeforældre, kan familieplejekonsulenten opfordre plejefamilien til at bakke op om barnets kontakt med dets biologiske familie/forældre og netværk på en måde, der støtter og tager højde for barnets ønsker og behov. Taler plejeforældrene negativt om forældrene i barnets påhør, er det ødelæggende for barnet og det bringes nemt i loyalitetskonflikt. Familieplejekonsulenten kan gøre plejefamilien opmærksom på, at det er vigtigt, at plejefamilien har en anerkendende attitude over for forældrene, både når samværet foregår i plejefamiliens hjem, og når det foregår et andet sted. Hvis plejefamilien oplever, at de bliver presset ud i en rolle som 'overvågere' over for forældrene, skal de kontakte kommunen, der kan tage stilling til om samværet evt. skal være støttet fremover eller flyttes til et andet sted. Familieplejekonsulenten kan også opfordre og hjælpe plejeforældrene med at opretholde kontinuitet i barnets liv ved at plejefamilien taler med barnet om forældrene eller/og gennem brug af livshistoriebøger og billeder.

Handlingsanvisninger til familieplejekonsulenter vedrørende støtte til plejeforældre:

- Arbejd aktivt med, at plejeforældrene skal være anerkendende overfor barnets forældre og til at samarbejde med disse så godt som det kan lade sig gøre.
  - Ved vanskeligt forældresamarbejde kan plejeforældrene hjælpes til at kommunikere med forældrene, så samarbejdet ikke bryder sammen. Der kan f.eks. laves konkrete aftaler om, hvor ofte og hvornår forældrene må ringe til plejefamilien.
  - Oplys plejeforældrene om livshistoriebøger og det positive i at lave en sådan med barnet.
  - Snak med plejeforældrene om betydningen af, at de taler med barnets forældre, og at det er afgørende at der ikke tales negativt om forældrene i barnets påhør.
  - Snak med plejefamilien om, at de på en nænsom måde taler med barnet om, hvorfor det er anbragt, så barnet får en forståelse af egen situation og forstår, at det ikke er dets egen skyld.
-

Bilag A. Spørgeguides og metoder til samtaler med børn om samvær

---

Nedenfor er nogle redskaber til hvilke spørgsmål, du kan stille barnet (eller barnets forældre, hvis barnet er for ungt til selv at svare), når netværket skal afdækkes samt spørgsmål, du kan stille barnet når en eksisterende samværsordning skal følges op og evalueres.

Spørgsmål du kan stille til barnet, når du ønsker at afdække hvilke personer der er vigtige for barnet at have samvær med:

- Fortæl lidt om din familie – hvilke personer består den af (tegn evt. et genogram eller netværkskort sammen med barnet, hvis det har alderen til det)
- Hvilke personer er vigtige for dig i din familie? (mor, far, søskende, bedsteforældre, kusiner, fætre osv.)
- Hvordan er de vigtige for dig/ hvad betyder de for dig?
- Er de personer, du synes er vigtige, nogen du ofte er sammen med? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvad laver I sammen? Hvad 'bruger du dem til'?
- Hvem taler du med, når du er ked af det eller har problemer?
- Hvilke personer er vigtige for dig i øvrigt (f.eks. ven, veninde, skolelærer, nabo osv.)?
- Hvem er vigtige for dig at holde kontakt med/have samvær med mens du bor i plejefamilie?
- Hvor skulle samværet foregå? Hvor tit?
- Hvad kunne du tænke dig, I skulle lave sammen? (bestemte aktiviteter, udflugter o. a)

Spørgsmål du kan stille til barnet, når du vil følge op på/evaluere en eksisterende samværsordning:

Nedenstående spørgsmål kan stilles til barnet for at afdække barnets oplevelser af samvær med forældrene. Spørgsmålene kan også bruges vedrørende barnets oplevelser af samvær med andre personer i familien eller netværket, som barnet har samvær med, f.eks. mormor, moster, farmor, kusine, nabo osv.

- Hvordan har du det med dine forældre?
- Hvor mødes du med dine forældre og hvor ofte er I sammen?
- Hvad laver I, når I er sammen?
- Hvad synes du om den tid, du er sammen med dine forældre?
  - Glæder du dig før du skal se dem eller er du bekymret, ked af det el. andet?
  - Hvordan har du det mens I ses?
  - Hvordan har du det bagefter?
- Hvilke ønsker har du til samværet¹ - noget der kunne være anderledes? (kortere varighed, hyppigere, sjældnere, kvaliteten o.a.)
  - Fortæl om gode oplevelser?
  - Fortæl om dårlige/svære oplevelser?

1: Mindre børn forstår ikke ordet samvær, der er en forvaltningsterm. I stedet kan man f.eks. sige 'den tid du er sammen med dine forældre'.

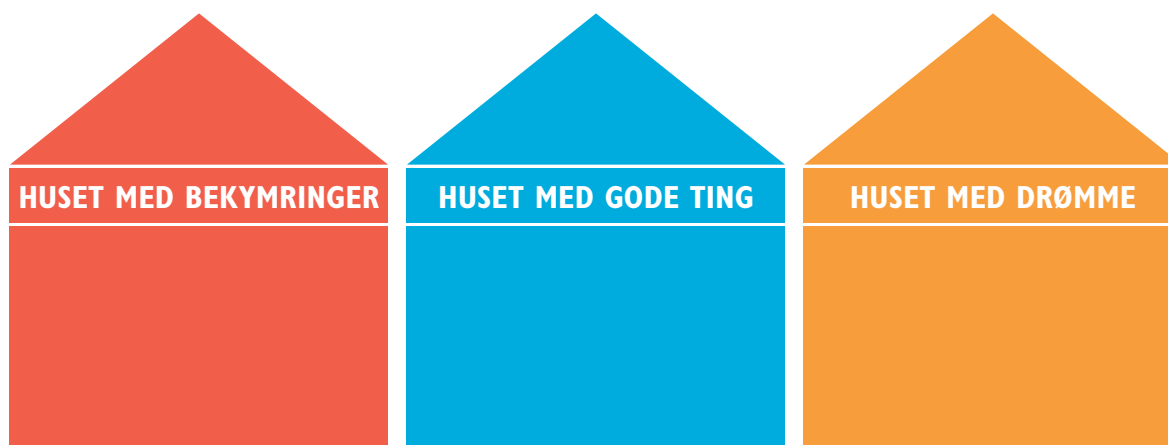
- Kan forvaltningen (sagsbehandler/de voksne) gøre noget så samværet bliver endnu bedre for dig?
- Kan mor og far/plejeforældrene gøre noget anderledes så samværet bliver en bedre oplevelse?
- Har samværet altid været som det er i dag, eller er der sket ændringer i forhold til hyppighed og andre ting?
- Hvis du selv kunne bestemme... skulle man så spørge dig om din mening om hvordan samværet skulle fastsættes, eller skulle du helst ikke spørges og drages ind i det?

Signs of Safety - De 3 huse

I samtalen med barnet/den unge anbefales det at anvende SoS. Er der tale om et barn fra ca. 3 -4 år og op, er 'De 3 huse' en visuel og konkret måde at arbejde med SoS, mens det for de større børn og unge vil være mere oplagt at anvende et traditionelt SoS-skema. Hvad enten man anvender SoS-skema eller 'De 3 huse', er fokus på, hvad bekymrer, hvad fungerer, og hvad vi – barnet/den unge og sagsbehandler – gerne vil se ske.

I samarbejde med sagsbehandler skal barnet/den unge placere sine bekymringer, det der allerede fungerer og dets drømme i tre forskellige huse. Målene for fremtiden – huset med drømme - skal gerne være så konkrete, at man efter udarbejdelsen af en SoS kan aftale, hvem der gør hvad, for at målene kan nås.

DE 3 HUSE

(www.solutionfocus.dk)

Hvordan kan De 3 huse benyttes?

Sagsbehandler har tre stykker papir, hvor der på hvert stykke papir er tegnet et hus – det gode hus, bekymringernes hus og håbets hus/drømmehuset (det er altid en god ide, at det er barnet der bestemmer, hvad husene skal hedde). Disse huse repræsenterer alle områder af barnets liv. Alternativt kan sagsbehandler tegne husene sammen med barnet, hvis dette skønnes mere relevant. Afhængig af barnets alder kan det skrives eller tegnes i husene med hjælp fra sagsbehandler.

Sagsbehandler kan forklare barnet, hvad der skal ske, således; "I det ene hus vil du/vi skrive eller tegne alle de ting i forbindelse med samvær, som fungerer godt – det er det gode hus. I det andet hus vil vi beskrive alle dine bekymringer i forhold til samvær – det er bekymringernes hus. Det sidste hus er drømmehuset, hvor vi kan skrive og tegne, hvordan du gerne vil have samværet fungerer, når alle dine bekymringer er væk". Det er vigtigt, at sagsbehandler er opmærksom på, at barnet altid skal være den, der bestemmer hvad indholdet i de tre huse

skal være, ligesom det er barnet, der bestemmer, i hvilken rækkefølge de tre huse skal udfyldes. Sagsbehandler kan støtte barnet ved at stille spørgsmål omkring det barnet skriver /tegner – også her er skalaspørgsmål et godt redskab til at få barnet til at nuancere sine svar (se afsnittet om skalaspørgsmål nedenfor).

I drømmenes hus kan børn have en tendens til at tegne/skrive alle de ting, de ønsker sig (fx legetøj). Hold ud og fortsæt med at stille spørgsmål – efter lidt tid begynder barnet som regel at fortælle mere om ting, der knytter sig til barnets situation og problemer i forhold til samvær. Brug også gerne eksempler fra samtaler med andre børn, så barnet har en klarere idé om, hvad der skal stå i drømmenes hus.

Løsningsfokuserede samtaler

Signs of Safety-metoden bygger på et løsningsfokuseret grundlag. I den løsningsfokuserede tænkning er fokus på at formulere mål og finde løsninger frem for på at fokusere på problemer og årsager:

Det fælles projekt – fra problem til mål

- Kort beskrivelse af problemet / bekymringen
- Hvad vil vi gerne se ske?

Fokus på det der fungerer allerede

- Hvad fungerer nu? I hvilke situationer?
- Undtagelser: Hvornår er problemet der ikke? Hvad gør du for, at det er sådan? Hvordan kan du gøre mere af det?

Evaluering af fremskridt og forandring

- Hvad har der været af fremskridt siden sidst - store som små?
- Hvad var det, der gjorde, at der skete en forandring?
- Hvordan kan du gøre mere af det?

Skalaspørgsmål

- Skalaspørgsmål er en god måde at få flere detaljer i samtalen. Det er vigtigt at få beskrevet klart hvad 1 og 10 dækker over. Fx *”Så du fortæller, at du oplever, at samværsbesøg med din biologiske mor kan være en svært for dig; på en skala fra 1 til 10, hvor 10 er, at samværene fungerer rigtig godt for dig, og at du får opfyldt dine behov for at se din mor, og at det hjælper dig, og hvor 1 er, at du oplever, at samværene er så belastende for dig, at du lider meget under dem, og de ikke på nogen måde er til hjælp for dig; hvor er det så lige nu?”*
- Opfølgende spørgsmål kan give rigtig meget vigtig information: Fx *”Så du svarer 4 - hvornår har det været højere? Hvad var det, der gjorde, at besøgene var bedre dengang?”* Eller: *”Hvad har du brug for at se mor gøre for, at besøgene kan komme op på 5?”* *Hvad kan du selv gøre mere af, for at det bliver bedre? Hvad kan dine plejeforældre, kommunen eller andre gøre for at det bliver bedre? Hvor højt skal besøgene ligge for, at det er godt nok?*

Næste skridt mod målet

- Hvem skal gøre hvad for, at vi kommer nærmere målet?

Anerkendelse - komplimenter

En central del af en løsningsfokuseret tilgang er at fastholde fokus på, at alle gør deres bedste ud fra de forudsætninger, de har. Ved at få anerkendt sin indsats og initiativer understøttes man i at fortsætte og gøre mere af det, der virker.

Bilag B. Faglige perspektiver og traditioner til inspiration ved samværsbeslutninger

---

Den måde hvorpå man forholder sig til barnets kontakt med sin biologiske familie og netværk og til formålet med anbringelsen vil være påvirket af de faglige tilgange og værdier, der arbejdes ud fra. I nedenstående afsnit præsenteres fire faglige perspektiver, der eksisterer på området. Afsnittet er tænkt som inspiration til refleksion og debat om hvilke tilgange, der dominerer diskursen på din arbejdsplads. Afsnittet kan desuden danne baggrund for at overveje på hvilken måde de forskellige perspektiver kan sættes i spil på en konstruktiv måde i forhold til det enkelte barn og den enkelte 'sag'.

Objektrelationsskolen

Ifølge objektrelationsskolen opfattes den biologiske forælder som primær og uerstattelig jf. Cederstöm (1990), Vinterhed et al. (1981), Lindén (1983), Fanshel & Shinn (1978), Thorpe (1980). Flere tilhængere af denne skole vil hævde, at en afbrydelse af kontakten til den primære forælder i flere tilfælde vil kunne forstyrre barnets identitetsudvikling og mulighed for at blive et 'helt' menneske. Kontakt og samvær betragtes som vigtigt for, at barnet kan knytte sig til sin 'nye familie' – uden det indre billede af forældrene vil en ny tilknytning blive overfladisk. Tilhængerne af objektrelationsskolen mener, at samvær er vigtigt for det anbragte barn og at socialarbejdere skal arbejde på at sikre en kontakt mellem barn og forældre i langt de fleste anbringelser - barnet skal bevare kontakten til sine rødder. Hvis ikke dette kan lade sig gøre i form af fysiske møder, kan livshistorie bøger anvendes eller der kan tales om og gives plads til at barnet taler med sine plejeforældre om de biologiske forældre. Derved får barnet lov til at bevare et indre billede af forældrene efter adskillelsen. Den biologiske/primære forælder betragtes som uerstattelig.

Behovsskolen

Omvendt mener tilhængerne af behovsskolen at samvær er mindre vigtigt. Tilhængerne af behovsskolen mener, at de biologiske forældre kan udskiftes af nye erstatningsforældre (plejeforældrene), idet barnet er i stand til at omstille sig og tilknytte sig et nyt sæt forældre. Dette synspunkt kan medføre en praksis hvor holdningen bliver, at den voksne, der til daglig er den tilstedeværende forælderfigur for barnet, overdrages forældremyndigheden. Synet på samvær med den biologiske forælder vil ofte være, at dette betragtes som mindre vigtigt – i nogle tilfælde kan samvær bevirke, at barnet forhindres i at knytte sig til plejeforældrene.

Det ny barndomssyn

Det ny barndomssyn, der udspringer af den ny barndomsforskning, er med sit komplekse syn på barnet karakteriseret ved at gøre op med tendensen til enten – eller samvær som hhv. behovsskolen og objektrelationsskolen ofte bliver garanter for. Det ny barndomssyn er kendetegnet ved at se børn som aktive og relativt kompetente individer fra fødslen (Sommer 1996). Det ny barndomssyn problematiserer universelle udviklingspsykologiske teorier om børn, eksempelvis de tidlige tilknytnings- og objektrelationsteoriens påpegning af den tidlige relation som altafgørende for barnets fremtidige voksenliv. Det ny barndomssyn påviser bl.a. at senere tilknytningspersoner kan blive lige så vigtige eller vigtigere end tidlige tilknytningspersoner, samt at senere tilknytninger kan have stor betydning for rehabiliteringen af evnen til at danne positiv tilknytning til andre mennesker. Forskning indenfor resilience (modstandsdygtighed) viser, at en vigtig voksen kan gøre en forskel i et 'udsat barns' liv. Resiliensforskningen er optaget af barnets samspil med miljøerne omkring sig samt hvilke

faktorer i omverdenen der kan virke resiliensfremmende (se eksempelvis Warming 2001, Kampmann 1996, Gulløv 1999, James og Prout 1990, Sommer 1996, Stern 2000).

Ifølge det ny barndomssyn skal spørgsmål om samvær altid relateres til det enkelte barn og den enkelte sag. Det ikke tilstrækkeligt at undersøge barnets udvikling og relationer ved kun at betragte én sammenhæng – eksempelvis mor-barn forholdet. Derimod må alle de kontekster, barnet indgår i, undersøges og afdækkes.

Tilknytningsteori

Tilknytningsteorien blev udviklet af den engelske psykiater John Bowlby og videreudviklet af dennes efterfølgere (Ainsworth, Main mfl.). Bowlbys forskning beskæftiger sig med hvordan en følelsesmæssig tilknytning mellem barn og forældre kan være udslagsgivende for barnets følelsesmæssige udvikling og for en 'sund' personlighed i ungdom og voksenlivet. Mange anbragte børn har det Bowlby kalder en "utryk tilknytning". Moderne tilknytningsteoretikere som f.eks. Øvreeide og Hafstad (2004) peger på, at tilknytningsmønstret hos barnet og forælderen og spillet mellem de to kan være et stærkt pejlemærke, der med fordel kan tages hensyn til ved samværsbeslutninger for anbragte børn. Hvis barnet eksempelvis er bange for forælderen, kan samværet iværksættes på en måde, der skærmer og passer på barnet i situationen.

Forskning i tilknytning mellem plejebørn og plejeforældre er relativ ny, men den eksisterende giver grund til at antage, at børn med utrygge tilknytningsmønstre, der anbringes hos plejeforældre med trygge tilknytninger, over tid vil være i stand til at overtage plejeforældrenes tilknytningsmønstre. Dette kan tage lang tid og barnet skal så vidt muligt have fred til at 'vælge de ny omsorgspersoner til' (Schofield 2002, Marcus 1991, Rushton et al. 2003, Dozier et al. 2001). Set fra et moderne tilknytningsperspektiv er det vigtigt for barnets selvbillede og oplevelse af sammenhæng i livet (kontinuitet), at det sikres muligheden for kontakt med dets tidlige omsorgspersoner - ofte forældrene. Tilknytningsteorien bygger således på en genfortolkning af objektrelationsteorien med inspiration fra den nye barndomsforskning. Barnet skal tilbydes adgang til at bevare et billede af forældrene i sin bevidsthed. De tidlige omsorgspersoner må jf. Øvreeide og Hafstad ikke være uævnte og tabuiserede i barnets ny livssituation, men de må heller ikke komme i en konkurrerende position til de ny omsorgsgivere (plejeforældrene). Der må altså ikke etableres et samvær, der giver grundlag for konflikt mellem forældre og plejeforældre. Hvordan dette gøres må i praksis afstemmes i hvert enkelt plejeforhold ud fra en nøje vurdering af sagen, barnets situation, forælderenes funktionsniveau og situation og konfliktniveauet i sagen.

Litteraturliste

(Iovgivning: servicelov, vejledning til serviceloven, offentlighedsloven, forvaltningsloven)

Ainsworth et al. (1978): *Patterns of attachment: assessed in the strange situation and home*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum

Bowlby, J. (1988): *A secure Base*. London: Routledge

Bunkholdt, V (2004): *Fosterhjemsarbeid. Fra rekruttering til tilbakeføring*. Oslo: Gyldendal Norsk

Cederstöm, A. (1990): *Fosterbarns anpassning – En relationsproblematik*. Stockholm universitet

Fanshel, D. & Shinn, E.B (1978): *Children in foster care: A longitudinal Investigation*. Guilford: Columbia University Press

Gulløv, E. (1999): *Betydningsdannelse blandt børn*. København: Gyldendal

James, A. & Prout, A. (1990): *Constructing and Reconstructing Childhood: Contemporary Issues in the Sociological Study of Childhood*. London: Falmer Press

Kampmann, J. (1996): *Børns dagligliv i Jelling*. Roskilde Universitetscenter

Klyvø, Line (2011): "Når samværet er svært – Perspektiver på plejebørns samvær i Københavns Kommune", Københavns kommune, Socialforvaltningen, Center for Familiepleje/Videnscenter for Familiepleje, Trykkeriet.

Larsen, M, Klyvø L og Frederiksen A (2012): *Teenageanbringelser i Københavns kommune*, Socialforvaltningen, Center for familiepleje/ Videncenter for familiepleje

Lindén, G. (1983): *Kan børn skifte forældre?* København, Arnold Busck

Sommer, D.

(1996): *Barndomspsykologiske facetter*. København. Hans Reitzels Forlag

(2003): *Barndomspsykologi* (2. rev. udg.). København: Hans Reitzels Forlag

Thorpe, R.: *The experiences of children and parents living apart. I: Triseliotis, J. (ed.): New developments in foster care and adoption*. London: Routledge & Kegan Paul Ltd.

Warming, H. (2001): *Børn i medvind og modvind – en relationel analyse af børns livtag med livet i det refleksivt moderne*. Ph.D afhandling nr. 27/2001. Roskilde Universitetscenter

Øvreeide, H & Reidun, H (2004): *Foreldrefokuset arbeid med barn*, Kristiansand: Høyskoleforlaget

Vejledningen er udarbejdet af Line Klyvø

Center for Familiepleje/Videnscenter for Familiepleje

Socialforvaltningen

Københavns Kommune

Med bidrag fra Signe Bressendorff, Center for Familiepleje/Videnscenter for Familiepleje
og Sissa Öhrström og Marie-Louise Dessau, Børnefamiliecenter København

København, januar 2013